

С. Д. Пташка

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
командно-штабного факультету
Національної академії Національної гвардії України

О. П. Кулешов

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
командно-штабного факультету
Національної академії Національної гвардії України

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛАДНАННЯ БЛОКПОСТА ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОСОБОВИМ СКЛАДОМ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ В ЗОНІ ПРОВЕДЕННЯ ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ

У статті визначено напрями удосконалення обладнання блокпостів і організації виконання завдань військовослужбовцями Національної гвардії України в зоні проведення операції об'єднаних сил. Ефективне і цілеспрямоване використання таких фортифікаційних споруд, як блокпост, дає змогу забезпечити виконання поставлених бойових завдань військовослужбовцями Національної гвардії України для встановлення миру та правопорядку в районах проведення операції об'єднаних сил і стабілізувати обстановку в населених пунктах методом їх прикриття й охорони. Пріоритетним завданням під час виконання бойової служби залишається збереження життя і здоров'я особового складу.

Ключові слова: операція об'єднаних сил, блокпост, контрольні-пропускні пункти, інженерні загородження, фортифікаційні споруди, оперативна обстановка, організація несення служби, зона безпеки.

Постановка проблеми. Активізація загрози внутрішніх протиріч у державі, сепаратизму, тероризму актуалізують питання протидії внутрішнім загрозам воєнного характеру силами та засобами підрозділів ЗСУ, правоохоронних органів та Національної гвардії України. Для вирішення ситуації на Сході України в зоні проведення операції об'єднаних сил (далі – ООС) залучаються до виконання завдань з відновлення миру та правопорядку військовослужбовці Національної гвардії України (далі – НГУ).

Незважаючи на високу кваліфікацію та підготовку бойовиків за допомогою російських спецслужб, військовослужбовці НГУ за час проведення ООС набули значного бойового досвіду та демонструють високі професійні навички в зіткненнях з російськими бойовиками, які мають перевагу у військово-технічному оснащенні. На думку експертів, те, що Росія офіційно не вводила війська на східні території нашої держави, не змінює суті справи. Російські громадяни, які володіють різними видами та системами озброєнь і мають професійну військову підго-

товку, воюють на боці сепаратистів. Йдеться не тільки про озброєння, а й про людські ресурси та соціально-політичні аспекти.

У бойових підрозділах угруповань «ДНР» та «ЛНР», які в Україні визнані незаконними озброєними формуваннями, воює багато російських громадян. Самі ж угруповання також очолюють російські офіцери. Так само нікого не дивує, що колишні можновладці та їхнє найближче оточення, яких звинувачують в Україні у злочинах, перебувають на території Російської Федерації. Слід зазначити, що ефективного виконання завдань, які покладуються на частини підрозділів НГУ, значною мірою залежить від їх належної організації та навчання. Не викликає сумнівів, що сучасний військовослужбовець НГУ має бути всебічно розвинутим і тактично грамотним, вправно стріляти та майстерно вести ближній бій. Саме таких умінь від них потребує досвід локальних війн і конфліктів.

Під час проведення операції об'єднаних сил на Сході країни військовослужбовці Національної гвардії України здебільшого несуть службу на блокпостах. Їхня підготовка та вміння спрямовані

на боротьбу із численними і регулярними формуваннями озброєних злочинців, яких підтримують російські спецслужби, та вирішення тих завдань, які можуть виникати за їх виконання. Робота кожного військовослужбовця, командира має бути спрямована на те, щоб знизити ефективність сильних сторін противника, і навпаки, підвищити питому вагу своїх сильних сторін.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядається ця проблема та на які спираються автори. Питання обладнання блокпоста, організації служби, тактики дій військовослужбовців під час несення служби під час збройних конфліктів та боротьби зі злочинцями неодноразово розглядалося військовими науковцями та спеціалістами. Особливості застосування військ у конкретних локальних війнах, їх інженерного забезпечення розглядалися в дослідженнях таких науковців: Д. Болдіна, Т. Васильєва, В. Вербицького, І. Демідчика, О. Корнієнка, В. Макарова, П. Міроненка Ю. Переверзіна, С. Сидорова, С. Радченка, О. Слободянюка, М. Ярошенка та ін.

Наприклад, у наукових роботах Д. Каплуна «Тактика проти терористичних бандформувань», І. Тищенко «Загальновійськові підрозділи в воєнних конфліктах II пол. XX ст.» та О. Шматкова, В. Фомічова, В. Єрдякова «Система воєнних дій у сучасних воєнних конфліктах» учені досліджують деякі особливості участі регулярних військ у локальних війнах і збройних конфліктах, які велися проти регулярних збройних формувань. Проте питання вдосконалення тактики дій військовослужбовців підрозділів Національної гвардії України в процесі несення служби на блокпостах в умовах збройних конфліктів залишилися поза межами їхнього наукового пошуку.

Мета статті. Головною метою цієї статті є визначення напрямів удосконалення обладнання блокпоста та організації виконання завдань військовослужбовцями підрозділів Національної гвардії України під час несення служби у районі проведення спеціальної операції.

Виклад основного матеріалу. Під час проведення операції об'єднаних сил на Сході країни військовослужбовці Національної гвардії України здебільшого несуть службу на блокпостах, де інженерне забезпечення має метою створення безпечних умов несення служби особовим складом.

Основними завданнями блокпоста є повне або часткове блокування в'їзду (виїзду) в окремі місцевості, попередження ввозу (вивозу) в них зброї, боєприпасів та інших заборонених засобів, що можуть бути використані для про-

типравної діяльності, демонстрація військової присутності, спостереження і збір інформації від місцевого населення тощо.

Блокпости і контрольно-пропускні пункти є основною формою позицій підрозділів Національної гвардії України, що виконують бойове завдання в зоні проведення операції об'єднаних сил. Вони, як правило, встановлюються на в'їзді (виїзді) в окрему місцевість, у якій запроваджені обмежувальні заходи. Тому вирішення службово-бойових завдань реалізується, як правило, за допомогою чіткої організації служби та способів дій військовослужбовців, що спрямована на те, щоб знизити ефективність сильних сторін противника та належне обладнання місць несення служби в інженерному відношенні для посилення безпеки особового складу та осіб, що на ньому перебувають. На думку В. Зайвого [1, с. 345], блокпост має відповідати таким вимогам:

- забезпечувати надійну стійкість перешкод руху транспорту, який використовується як таран;
- забезпечувати можливість первинного й основного огляду техніки і людей, що перетинають блокпост;
- відповідати безпечним умовам несення служби особового складу;
- забезпечувати надійну охорону й оборону місця виконання поставленого завдання;
- мати відповідні умови життєдіяльності особового складу.

Обов'язковими елементами обладнання блокпоста для ефективного виконання поставленого завдання мають бути:

- перешкоди обмеження швидкості руху транспорту перед блокпостом;
- ділянка первинного огляду техніки і людей;
- рухомий бар'єр для перекриття входу на блокпост;
- ділянка основного огляду техніки і людей з естакадою та оглядовою вежею;
- огорожа блокпоста, що забезпечує захист особового складу від обстрілу ззовні;
- спостережні вежі;
- вогневі точки для організації надійної оборони блокпоста;
- засоби для примусової зупинки автотранспорту;
- невибухові загородження по периметру блокпоста в поєднанні із сигнальними мінами.

Для попередження проникнення до місць виконання службово-бойових завдань терористичних груп має здійснюватися інженерне обладнання їх периметрів. Воно включає об-

лаштування невибухових загороджень та обладнання спостережних постів.

Отже, з вищевказаного можна зробити висновок, що це укріплений контрольно-пропускний пункт з озброєною охороною на дорогах, в'їздах у населені пункти, що здатний самостійно тримати кругову оборону.

Бойова служба на блокпостах здійснюється безперервно. Зміна військовослужбовців на місцях несення служби проводиться за графіком. У разі раптового нападу незаконних збройних формувань особовий склад блокпоста діє відповідно до бойового розрахунку. Старший блокпоста у разі отримання сигналу про напад на блокпост подає команду «До бою», за рахунок резерву посилює пости, організовує кругову оборону, доповідає старшому командирі про оперативну обстановку та вживає необхідних заходів для відбиття нападу. Особовий склад негайно відкриває вогонь з усіх видів зброї, у секторі обстрілу якого з'являються озброєні злочинці.

В. Толубко, Ю. Бут, В. Косевцов [4, с. 210] зазначають, що бойовики незаконних збройних формувань активно діють вночі. Тому за темної пори на позиції виводиться більше половини особового складу (70%). Для спостереження за підступами до блокпоста активно використовуються прилади нічного бачення, нічні приціли та тепловізори. У зв'язку з обмеженістю ресурсу цих приладів спостереження здійснюється за допомогою освітлювальних ракет. З цією метою створюється освітлювальний пост. Вночі і в умовах обмеженої видимості для ведення розвідки між позиціями і на відкриті фланги висилаються парні патрульні, а на приховані підступи протягом усієї доби – секрети.

Проаналізувавши причини та умови втрат серед особового складу підрозділів НГУ під час виконання бойових завдань на блокпостах, ми дійшли висновку, що їх основними причинами є:

- відсутність належного інженерного загородження та обладнання перед позиціями, фортифікаційних споруд в опорному пункті;
- невідготовленість системи вогню, відсутність захищених каналів і резервних засобів зв'язку, ведення переговорів по мобільних телефонах;
- недостатня підготовленість військовослужбовців підрозділів до несення служби на блокпосту; відсутність належної взаємодії, особливо з питань виклику вогню засобами артилерії та авіації.

Усе це дає змогу бойовикам безперешкодно наблизитися до позицій, відкривати прицільний вогонь із зенітних установок та комплексів, з по-

чатку боїв вивести з ладу відкрито розташовані важливі вогневі та інші засоби (БТР, склади з боєприпасами, радіостанції) й окремі вогневі точки. Отже, тактика дій командирського складу підрозділів НГУ на блокпостах у зоні проведення операції об'єднаних сил, на наш погляд, має містити цілий комплекс організаційних і технічних заходів.

До організаційних заходів, на нашу думку, належать:

- прийняття рішення та доведення його до виконавців, виставлення засідок і секретів;
- оптимізація сил і засобів, які залучаються до виконання службово-бойових завдань, з метою вивільнення особового складу, озброєння, бойової та спеціальної техніки для їх подальшого застосування в «зоні безпеки»;
- уточнення системи охорони й оборони блокпоста, місць несення служби військових нарядів з метою виключення елементів шаблонного підходу до побудови бойового порядку та системи зв'язку;
- узгодження взаємодії своїх штатних і доданих підрозділів з артилерією, авіацією, іншими підрозділами, що входять до об'єднаних сил; розробка системи взаємного впізнавання підрозділів, особливо темної пори;
- здійснення заходів маскуванню з включенням елементів дезінформації супротивника і введення його в оману;
- уточнення схем із вказівкою основних орієнтирів і дальності до замінованих ділянок місцевості та найбільш імовірних напрямків дій незаконних збройних формувань.

До технічних заходів можна віднести:

- проведення комплексу інженерних заходів обладнання позицій і їх маскуванню, облаштування мінних полів тощо.

Фортифікаційне обладнання блокпостів має здійснюватися з використанням захисних і маскувальних властивостей місцевості, підручних будівельних матеріалів (різних металоконструкцій, залізобетонних блоків, цегли), мішків з піском (землею) тощо. На блокпосту, як правило, обладнуються: поодинокі окопи, ходи сполучення, окопи для бойової техніки (БТР, БМП), вогневих засобів (АГС-17, мінометів та ін.) на основних і запасних позиціях, перекриті щілини, бліндажі, укриття для автотранспорту та вантажу.

Сама фортифікаційна споруда, де розміщується особовий склад, готується до кругової оборони і відбиття нападу бандформувань, а також до захисту військовослужбовців від обстрілів з боку нападників. Інженерні загоро-

дження на підступах до блокпоста обладнують-ся в поєднанні з природними перешкодами, рельєфом місцевості і системою вогню.

Весь комплекс інженерного забезпечення призначений для запобігання прихованому наступу незаконних збройних формувань, утруднення їх пересування, маневру, а також нанесення їм максимальних втрат військовослужбовцями Національної гвардії України. Отже, від правильного розміщення всіх фортифікаційних споруд на блокпостах, їх маскування та ефективності застосування інженерного загородження на підступах до блокпостів, чіткої і грамотної організації несення бойової служби особовим складом буде залежати ефективність виконання службово-бойового завдання військовослужбовцями НГУ.

Висновки і пропозиції.

Головним завданням об'єднаних сил у зоні ведення воєнних дій є:

– блокування та ізоляція району, де діють незаконні збройні формування;

– забезпечення повного або часткового блокування в'їзду (виїзду) у визначені райони місцевості, недопущення незаконного ввозу (вивозу) в них озброєння, боєприпасів та інших заборонених засобів, що можуть бути використані для протиправних дій.

Ефективне та цілеспрямоване використання таких фортифікаційних споруд, як блокпости, дає змогу забезпечити виконання поставлених бойових завдань військовослужбовцями НГУ для встановлення миру та правопорядку в районах, де проводиться операція об'єднаних сил та дає змогу стабілізувати обстановку в населених пунктах шляхом їх прикриття та охорони. Пріоритетним завданням під час виконання бойової служби залишається збереження життя та здоров'я особового складу.

Список використаної літератури:

1. Зайвий В.В. Використання досвіду інженерного забезпечення бойових дій у сучасних війнах і збройних конфліктах на початку ХХІ століття. Війни ХХІ століття і оборонна політика держави: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Київ. 2006. С. 343–349.
2. Оболенський Ю.Б. Тактичні основи спеціальних операцій: навчально-практичний посібник. Луганськ. 2000. С. 145.
3. Вішняков В.В., Дробаха Г.А., Каленський А.А., Смірнов Є.Б. Тактика: підручник. Київ. 2009. С. 735.
4. Толубко В.Б., Бут Ю.І., Косевцов В.О. Основні закономірності сучасних локальних війн та збройних конфліктів: посібник. Київ. 2002. С. 240.

Пташка С. Д., Кулешов А. П. Направления усовершенствования оборудования блокпоста и организации выполнения задач личным составом подразделений Национальной гвардии Украины в зоне проведения операции объединённых сил

В статье определены направления усовершенствования оборудования блокпостов и организации выполнения задач военнослужащими НГУ в зоне проведения операции объединённых сил. Эффективное и целенаправленное использование таких фортификационных сооружений, как блокпост, позволяет обеспечить выполнение поставленных боевых задач военнослужащими НГУ для установления мира и правопорядка в районах проведения операции объединённых сил и стабилизировать обстановку в населённых пунктах методом их прикрытия и охраны. Приоритетным заданием во время выполнения боевой службы остаётся сбережение жизни и здоровья личного состава.

Ключевые слова: операция объединённых сил, блокпост, контрольно-пропускные пункты, инженерные заграждения, фортификационные сооружения, оперативная обстановка, организация несения службы, зона безопасности.

Ptashka S. D., Kuleshov O. P. The direction of improvement of the equipment of the checkpoint and the organization of performance of missions by the National Guard of Ukraine in operation of united forces

In the article the directions of improvement of the equipment of the checkpoint and the organization of performance of missions by the National Guard of Ukraine during duty in the area of special operation are determined. Effective and purposeful use of such fortified structures, as checkpoints, allows to provide performance of delivered battle tasks by the military men of the NGU to restore and protect public order in areas, where operation of united forces is conducted and allows to stabilize atmosphere in settlements by the way of their covering and protection.

Key words: operation of united forces, checkpoint, engineering obstacles, fortified structures, operational environment, safety zone.